

רבי עקיבא

אהבת תורה. לספר על מסירותו כרועה ונאמנותו והכל בצניעות וענוה. רחל כל כך מתפעלת ממידותיו וחושבת שאם הוא היה תלמיד חכם אז עוד יותר היה מעולה וכולם היו לומדים ממנו [כמה אנו צריכים תלמידי חכמים כאלו שמקדשים שם שמים בכל רגע!]. ולכן מוכנה להשקיע. ואכן בזכותה זכינו לתלמיד חכם שעבר את כולם בגדולתו.

הסיפור "נבנה" על פי מאמר איתם הנקין הי"ד [עלוני ממרא 123 חורף ה'תשע"א, עמ' 42 והלאה. יש קובץ בתיקיה שלי] ששזר המקורות השונים על רבי עקיבא לכלל מסכת סבירה אחת. וה' יתברך יאיר עינינו בתורתו.

[על פי "כה עשו חכמינו" ב', עמ' 120 והלאה – רבי עקיבא ורחל אשתו].

בן ארבעים שנה היה עקיבא, והיה עסוק במלאכתו כרועה צאן אצל העשיר הגדול שנקרא "כלבא שבוע" [=שהנכנס אליו רעב ככלב היה יוצא שבע]. כלבא שבוע היה אחד העשירים הגדולים ביותר בירושלים. ביתו היה כמו ארמון מפואר, מלא בעבדים ובשפחות. מי לא הכיר את ביתו של כלבא שבוע? כל העניים ידעו ששם יוכלו למצוא תמיד ארוחה טובה ושתייה. הרי על שם זה נקרא...

אבל לא רק עניים היו באים אל ביתו של כלבא שבוע. גם תלמידי חכמים רבים היו מתארחים אצלו, כי היה האיש מכבד מאוד את התורה ואת לומדיה.

לכלבא שבוע היתה בת ושמה רחל. היא היתה רגילה בעושר גדול, בבגדים יפים ויקרים ובאוכל משובח וטעים. עבדים ושפחות היו מוכנים בכל רגע למלא את כל בקשותיה. כבר מילדותה התרגלה לשמוע דברי תורה, ולא היה דבר יקר יותר בעיניה יותר מלימוד תורה.

כלבא שבוע קיווה מאוד שרחל בתו תתחתן עם אחד הבחורים הלמדנים והעשירים שבין תלמידי החכמים הצעירים. אבל לא באחד מאלה בחרה רחל. היא רצתה להתחתן דווקא עם עקיבא, רועה הצאן, שלא היה עשיר ולא למדן [כלל לא ידע לקרוא וללמוד!]. אלא איש פשוט מאוד. רחל ראתה בו שהוא צנוע ומיוחד במידותיו הטובות. היא חשבה: הרי רק בגלל היותו עני לא למד עד עכשיו. אילו היה הולך ללמוד, היה עולה על כולם בחכמתו ובצדקותו, בזכות מידותיו הטובות!

שאלה רחל את עקיבא: "אם אהיה אישתך, האם תלך לבית המדרש ללמוד תורה?"
"כן!" ענה לה.

רחל ידעה היטב שאביה לא יסכים שהיא תתחתן עם אדם פשוט שכזה, שאינו יודע ללמוד כלל, ולכן התארוסו השניים בסתר. אמנם הדבר נודע לכלבא שבוע, וגרם לו לכאב גדול: בתו היפה והחכמה התארסה עם רועה צאן עם הארץ שלא למד כלום! מתוך צער וכעס גירש את בתו מן הבית: "צאי מיד מביתי! אני נודר נדר, שלא תקבלי כלום מכל מה שיש לי!" – ורחל יצאה מהבית ללא כלום מכל עושר בית אביה.

הלכה והתחתנה עם עקיבא.

הם חיו בעוני גדול, וגרו במחסן של תבן ששכרו. בקור, במקום כריות ושמיכות, היו מתכסים בתבן. עקיבא הצטער מאוד על העוני שבו אשתו חיה, לאחר שהורגלה לגור בבית חם מלא כל טוב. במקום תכשיטיה היפים שהיו לה בבית אביה, עכשיו היו על שערותיה פיסות תבן.

רצה הוא לשמח אותה, ואמר לה: "אילו יכולתי, הייתי נותן לך תכשיט 'ירושלים של זהב'!"

יום אחד בא אליהם איש עני ודפק על דלת המתבן שלהם. "תנו לי בבקשה מעט תבן!" – ביקש – "אישתי ילדה ואין לנו אפילו תבן לשכב עליו ולהתחמם מעט".

נתנו לו תבן, ועקיבא אמר לאישתו: "את רואה? יש אנשים עוד יותר עניים. כל כך עניים שאפילו תבן אין להם!"

אבל באמת רחל לא היתה זקוקה לנחמה הזאת. היא היתה אמיצה וחזקה.

"לך לבית המדרש ולמד תורה!" אמרה לו. "ואל תדאג לי. אני יכולה להסתפק במועט!"

עקיבא הלך לנסות ללמוד תורה, אבל לא כל כך הצליח לגרום לעצמו להאמין ביכולתו ללמוד. הוא היה משנן מעט בעל פה פסוקים ומדרשים שהיו רגילים ללמד עמי ארצות. כך עברו שנים, שבהן עקיבא למד וניסה, אבל מחוסר אמון לא ממש הצליח להתקדם. כך הגיע לגיל ארבעים, וכבר היו לו ילדים [לפחות ארבעה].

ואז קרה הדבר שגרם לשינוי הגדול.

[כ"ה עשו חכמינו" ה', עמ' 124 – אבנים שחקו מים].

יום אחד, כשהלך עקיבא עם צאנו לשתות מים בשוקת שליד הבאר, שם לב שבאחת האבנים שליד הבאר – אבן שהמים נופלים עליה תמיד – היה חור גדול ועמוק. הסתכל עקיבא באבן זו בפליאה גדולה ושאל את האנשים שעמדו אף הם על יד הבאר: "מי חקק את החור הזה בתוך האבן?"

ענו לו: "שום אדם לא עשה זאת. המים שנופלים עליה תמיד – הם שחקו חור זה במשך הזמן. וכי אינך יודע, עקיבא, את הפסוק הכתוב בספר איוב (י"י, י"ט) 'אבנים שחקו מים?' המים שוחקים ומנקבים חורים אפילו בתוך אבנים!"

עמד עקיבא שקוע במחשבות: הרי המים רכים והאבן קשה, ובכל זאת כיון שנפלו עליה יום יום תמיד במשך שנים – ניקבו אותה. ודברי תורה שחודרים אל הלב, האם לא יוכלו לפתוח את גם לבי, שאינו קשה כמו אבן? אולי באמת אוכל עוד ללמוד ולהבין? רק צריך להתחיל, ואחר כך – להתמיד!

[ללמוד שיר: הולך לדרכו עקיבא... – למרות שעדיין לא הולך ללמוד מגדולי התורה!...]

עקיבא החליט לנסות שוב ושוב ללמוד תורה. הוא הלך עם בנו למלמד התינוקות שאצלו למד לקרוא את האלף-בית, וביקש ממנו בהכנעה: "אנא, רבי! למד גם אותי תורה!"

המלמד לא סירב, למרות שאולי התפלא קצת לראות אדם מבוגר בן ארבעים מבקש להתחיל ללמוד לקרוא. הוא כתב את האות א' על הלוח, ועקיבא החזיק בלוח יחד עם בנו ולמד. כך למדו אות אחר אות בסבלנות גדולה, עד שידע עקיבא את כל האותיות מאל"ף ועד ת"ו.

אחרי שלמד וידע לקרוא, החל ללמוד חומש עם הילדים. עקיבא היה מוכשר מאוד, וכעבור זמן לא רב לא נצרך עוד ללמוד עם הילדים אצל מלמד התינוקות. הוא המשיך ללמוד בעמל וביגיעה גדולים עד שידע את כל התורה שבכתב. במשך כל זמן הלימוד הזה, היתה רחל אשתו דואגת לפרנסתם, והיתה מרוויחה כסף גם על ידי מכירת שערות ראשה.

כיון שהצליח ללמוד את הבסיס, הלך וקיים הבטחתו לרחל אישתו, ויצא ללמוד תורה שבעל פה בהשתקעות מוחלטת ובמסירות נפש אצל רבי אליעזר [בן הורקנוס] ורבי יהושע [בן חנניה], החכמים הגדולים ביותר באותו דור. כששמע הלכה כלשהי, היה יושב וחוזר עליה ומתעמק בה וחושב למה

נאמרה כך ולא אחרת, למה בתורה כתוב בלשון זו ולא אחרת, למה נכתבה כל אות ועוד. לאחר שחשב ושקל כל דבר היה הולך לשאול את רבותיו, והם התפלאו על ידיעתו בתורה ועל עומק מחשבתו. כך היה לומד יומם ולילה בשקידה ובעמל גדול, והצליח מאוד בלימודיו.

באותן שנים שבהן למד היה הוא מתפרנס מכריתת עצים ומכירתם בשוק [סיפור "הנהגה מעמלו" – יסופר בסוף], ואילו רחל ובני הבית חיו בין אנשים עניים ולא תמיד היה להם אפילו לחם לשובע. בכל אותו זמן לא חזר עקיבא לביתו, כי כך הסכימו ביניהם.

לאחר 12 שנים ארוכות של לימוד תורה עצום, חזר רבי עקיבא לעירו. הוא כבר היה תלמיד חכם גדול מאוד. כשהגיע לביתו שמע מאחורי הבית אדם זקן רשע אומר לרחל אישתו: "אבא שלך צדק כשגירש אותך מביתו! באמת התחתנת עם אדם שאינו מתאים לך בכלל, ולא רק זה – אלא הוא גם עזב אותך לבדך למשך 12 שנים! את ממש כמו אישה אלמנה!"

ענתה רחל לאותו אדם: "אם הוא היה שומע לי, היה נשאר עוד 12 שנים נוספות בבית המדרש ומוסיף ללמוד תורה!"

כאשר שמע רבי עקיבא את דברי אישתו אלה, אמר בלבו: "הנה רחל נתנה לי רשות ללמוד עוד תורה. אלך ואלמד עוד!" – רבי עקיבא לא נכנס הביתה, אלא חזר לבית המדרש ללמוד 12 שנים נוספות.

ב-12 השנים הללו רבי עקיבא כבר לא רק למד וקיבל תורה; הפעם הוא גם החל להראות את גדולתו בתורה וללמד בעצמו אחרים. בשלב מסוים אף קיבל מרבי יהושע סמיכה להוראה. הוא כל כך גדל והתעלה בתורה, עד שנעשה גדול כמו רבותיו, ומתלמיד שלהם הפך להיות להם תלמיד-חבר.

כאשר חזר לאחר כל 24 השנים אל ביתו שוב, כבר היו לו 24,000 תלמידים בכל הארץ. יצאו לקראתו כל אנשי עירו כדי לכבדו, שהרי היה מגדולי הדור [אם לא הגדול מכולם!]. גם רחל אישתו עמדה לצאת לקראתו. אמרו לה שכנותיה: "רחל, אל תלכי בבגדים הפשוטים שלך לקראת בעלך, הצדיק החשוב. שאלו לך מאיתנו שמלה יפה ותתקשטי לכבודו!" אבל רחל סירבה: "בעלי הצדיק יכיר את אישתו הנאמנה גם בבגדים ישנים ועלובים... אני לא רוצה להתקשט בבגדים של אחרים".

רחל יצאה בבגדיה הפשוטים, אבל בלב מלא אושר ושמחה: בעלה למד הרבה תורה ונעשה לראש חכמי ישראל! היא הצליחה בקושי להגיע עד בעלה, כי החכמים שהיו סביבו דחו אותה וניסו למנוע ממנה להתקרב לגדול הדור. כשהגיעה אליו, מרוב שמחה והתרגשות הפילה עצמה לפני רגליו.

התלמידים הקרובים אל רבי עקיבא ראו זאת, ורצו להרחיק אותה מן המקום. אישה שמרשה לעצמה להתקרב כל כך אל גדול הדור, ראש החכמים... איזו חוצפה! אבל רבי עקיבא שראה כל זאת אמר להם: "עזבו אותה, תנו לה לגשת אלי! שלי ושלכם – שלה הוא! כל מה שאני למדתי ולימדתי אתכם, הכל בזכותה, כי היא שלחה אותי ללמוד תורה וסבלה בשביל זה כל השנים!".

גם כלבא שבוע שמע שהגיע לירושלים חכם גדול, וגם הוא יצא לקבל את פני הצדיק. הוא כלל לא ידע שעקיבא, הרועה הפשוט שהתחתן עם בתו, הלך ללמוד תורה, ובטח לא העלה על דעתו שהפך להיות החכם הגדול בדור. כבר הרבה זמן לפני שהגיע רבי עקיבא לעיר התחרט כלבא שבוע על הנדר שנדר מתוך כעס, ופעמים רבות חשב בצער גדול על רחל בתו המסכנה שאינו יכול לעזור לה. עכשיו הרהר

בלבו: "אלך ואשאל את החכם שבא לעירנו, אולי יוכל להתיר לי את הנדר ואני אוכל לעזור סוף סוף לרחל בתי בעוניה".

בא כלבא שבוע אל רבי עקיבא לשאול על נדרו, ולא הכיר שהוא האיש שעבד אצלו שנים רבות כרועה. רבי עקיבא הכיר את חותנו, והתבונן בו בשעה שסיפר מה שאירע כשנדר את הנדר. הוא ראה והבין שחמיו מצטער מאוד על הנדר ומתחרט עליו. שאל אותו: "אילו ידעת שבעלה של בתך יהיה פעם אדם חשוב ותלמיד חכם גדול, האם היית נודר בכל זאת את הנדר?" "יודאי שלא!" קרא כלבא שבוע, "גם אם היה יודע רק פרק אחד או אפילו הלכה אחת – בוודאי לא הייתי נודר כך!"

"אם כן", אמר רבי עקיבא, "אפשר להתיר את נדרך. אני חתנך, עקיבא הרועה!" שמע כלבא שבוע, ונפל לרגליו. הוא נשק לו באושר גדול: חתנו תלמיד חכם גדול! הוא נתן מיד מחצית מרכושו הרב לרבי עקיבא ולרחל. רבי עקיבא, שנעשה עשיר, זכר היטב את הבטחתו לאישתו, וקנה לה את התכשיט היקר והיפה כל כך שהיה אז: ירושלים של זהב! כך, במקום גבעולים של תבן בשיער היה לרחל כתר של זהב על הראש. אבל, כמובן, בעיניה היתה התורה שלמד חשובה הרבה יותר.

[להשמיע שיר "לך ללמוד תורה", להראות המילים במצגת].

● [כיון שאנו עומדים בימי ספירת העומר...]

"אמרו: שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה. והיה העולם שמם, עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה. תנא: כולם מתו מפסח ועד עצרת" – עד שפסקו למות בל"ג בעומר. נוהגים מנהגי אבלות: לא מתחתנים, לא מסתפרים, לא שומעים שירים שמחים שאינם קודש, ועוד. אבל העיקר – להרבות אהבה וכבוד בין אחד לשני!].

הנהנה מעמלו [מובא ב"כה עשו חכמינו" א', עמ' 227 והלאה].

[לא כל כך ברור באיזו תקופה קרה הסיפור; האם לפני השנים הרבות שהיה מחוץ לבית או שמא באותן שנים עצמן] (עוד לא ברור לי מה המקור של כע"ח לכך שבסיפור זה פרנס את משפחתו, ובמיוחד שמשמע מאבות דרבי נתן ו' שזה היה לאחר שהלך ללמוד אצל גדולי הדור)?].

○ שמח בחלקו.

○ לימוד תורה מעוני.

[יש ציור בכע"ח שם, אפשר לצבוע (מצורף בתיקיה)].

ה' עונה לתפילת נוכריה [מובא ב"כה עשו חכמינו" ב', עמ' 38 והלאה].

משישה דברים התעשר רבי עקיבא:

1. מכלבא שבוע.
2. מאיל של ספינה [שהיו שמים בראש הספינה כעין איל מעץ לסימן טוב, ובו היו מטמינים ממון רב] שמצא בחוף.
3. מתיבה מלאה כסף של גנבים שספינתם טבעה, שמצאו על שפת הים ספנים שמהם ביקש לקנות לו משהו בארבעה זוזים.
4. מגברת רומית עשירה [זה הסיפור הנ"ל בכותרת].
5. מאשתו של טורנוסורפוס שהתגיירה והתחתנה איתו [כנראה אחרי מות רחל (ע"פ הרב אבינר, "באהבה ובאמונה גיליון 914, אח"ק אייר ה'תשע"ג – לכבודו של רבי עקיבא)].
6. מאדם [קטיעה בר שלום, שר רומאי חשוב, שהתגייר לפני שהרגוהו על שדיבר טוב על ישראל], שהוריש את כל נכסיו לרבי עקיבא וחבריו.

רבי עקיבא מבקר את תלמידו החולה [מובא ב"כה עשו חכמינו" ב', עמ' 207 והלאה]
סיפרנו כבר את הסיפור בשיעור תורה על תחילת פרשת "וירא" ... אפשר להזכיר בקצרה [ואפשר להיעזר בקומיקס שבתיקיה].

תקופת גזירות הרומאים (רקע):

מכאן ואילך כמעט בכל תנא שנלמד נראה את ההתמודדות עם הגזירות ולכן אפשרי לתת רקע, אך במידה ואין זמן ניתן לדלג.

נטילת ידיים – מים ראשונים [מובא ב"כה עשו חכמינו" ב', עמ' 43 והלאה].
אלישע בעל כנפיים [מובא ב"כה עשו חכמינו" ב', עמ' 76 והלאה].

...ובחזרה לרבי עקיבא:

כל מה שה' עושה – הכל לטובה [מובא ב"כה עשו חכמינו" א', עמ' 21 והלאה].

- יש להדגיש שרבי עקיבא היה אומר הכל לטובה גם אם לבסוף לא היה יודע כיצד זה לטובה. בסיפור זה זכה רבי עקיבא גם לראות כיצד זה לטובה.
- יש המסבירים שהגייסות הן של הרומאים, שרדפו אחרי רבי עקיבא. כך גם מובן מדוע לא נתנו לו אכסניה (כי פחדו מהרומאים המחפשים אותו).

פעם אחת היה ר' עקיבא מהלך בדרך. הגיע למקום אחד, בקש אֶכְסִיָּא וְלֹא נָתַן לוֹ. אָמַר: "כָּל מָה שְׁעוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַכֹּל לְטוֹבָה". הָלַךְ וְלֵן בְּשָׂדֶה, וְהָיוּ עֲמֹו חֲמוֹר וְתַרְנֹגֶל וְנֵר. בָּא אַרְיֵה וְאָכַל אֶת הַחֲמוֹר; בָּא חֲתוּל וְאָכַל אֶת הַתַּרְנֹגֶל; בָּא רוּחַ וְכָבֵה אֶת הַנֵּר, אָמַר: "כָּל מָה שְׁעוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַכֹּל לְטוֹבָה". בּוּ בְלִילָה בָּאוּ גִיסוֹת וְשָׁבוּ אֶת בְּנֵי הָעִיר. אָמַר ר' עֲקִיבָא: וְלֹא אָמַרְתִּי לָכֶם: "כָּל מָה שְׁעוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַכֹּל לְטוֹבָה"?! (ברכות ס': - ס"פ האגדה).

נוסח "סיפורי": רבי עקיבא הלך בדרך והגיע לכפר אחד. דפק על דלתות הבתים וביקש שיארחוהו ללינת לילה תמורת תשלום, אך כולם סירבו להכניסו וטרקו בפניו את הדלת. רבי עקיבא לא איבד את ביטחונו בבוראו, ואמר: "כל מה שהקדוש ברוך הוא עושה, לטובה הוא עושה".

משלא נותרה לו כל ברירה, הלך ללון בשדה פתוח בפאתי הכפר. היו עמו תרנגול כדי להעירו משנתו עם שחר, חמור לרכב עליו ונר ללמוד לאורו.

רבי עקיבא בחר לעצמו מקום לינה והדליק את הנר כדי ללמוד תורה. בא משב רוח וכיבה את הנר. אמר רבי עקיבא: "כל מה שהקדוש ברוך הוא עושה, הכול לטובה", ושכב לישון בעלטה. לפתע שמע קרקורים נואשים. חתול התגנב וטרף את התרנגול. אמר רבי עקיבא: "כל מה שהקדוש ברוך הוא עושה, הכל לטובה". ואז נשמעה נהמת אימים. אריה משחר לטרף זינק על החמור, שיסעו וטרפו. כל זה התרחש בסמוך לרבי עקיבא, אך הוא המשיך לומר: "כל מה שהקדוש ברוך הוא עושה, לטובה הוא עושה". מאורעות הלילה טרם הסתיימו. לפתע נשמעו בעלטה קולות קרב ונאקות פצועים, צהלות מנצחים ושוועת מנוצחים. כנופיית שודדים התנפלה על הכפר ולקחה את תושביו בשבי כדי למזכרם לעבדים. אמר רבי עקיבא: "כלום לא אמרתי שכל מה שהקדוש ברוך הוא עושה – לטובה הוא עושה? לו נענו בני הכפר לבקשתי ונתנו לי מקום לינה, הייתי נופל בשבי השודדים כמותם. אילו היה הנר מאיר, התרנגול קורא והחמור נוער, הם היו מזעיקים את השודדים, והללו היו מגלים את מקומי".

[אפשר ללמוד את השיר (והתנועות!) "הכל לטובה" של עזרי טובי. מופיע באתר יוטיוב בכתובת הבאה:

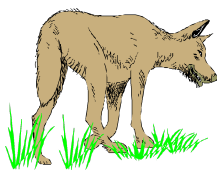
https://www.youtube.com/watch?v=yimDK3Z8qzM&feature=player_embedded

השיר (והסרטון) מצורף בתיקייה].

מילות השיר: הכל לטובה, הכל לטובה / גם אם נראה רע, הכל לטובה.
תהיה בשמחה, אני בשמחה / גם אם נראה רע – הכל לטובה.

התורה היא חיינו [מובא ב"בדרכי אבותינו" ב', עמ' 77 והלאה].

פעם גזרה מלכות רומי גזירת שמד על ישראל שלא יעסקו בתורה. רבי עקיבא וחבריו המשיכו לעסוק בתורה, ללמוד וללמד. בא פפוס בן יהודה ומצא את רבי עקיבא כשהוא מארגן שיעורי תורה ברבים וממשיך ללמוד, ואמר לו: הרי אתה מסכן את עצמך כשאתה עובר על גזירת המלך! אמר לו רבי עקיבא: אמשול לך משל. למה הדבר דומה?

לשועל שהיה מהלך על שפת הנהר, וראה שם דגים רצים ומתחבאים. שאל אותם: למה אתם מסתתרים ובורחים? אמרו לו: אנו בורחים מהרשתות של בני האדם המנסים ללכוד אותנו. אמר להם: יש לי עצה! בואו ועלו אלי ליבשה, ונגור יחד כמו שהיו אבותינו גרים יחד. כך לא תצטרכו להתיירא מהדייגים. אמרו לו:

ואתה הוא השועל שאומרים עליך שאתה פיקח שבחיות?! אין אתה אלא טיפש! כל היכולת שלנו לחיות איננה אלא בתוך המים, ואתה אומר לנו לעלות ליבשה? אם במקום חיותנו אנו מתייראים, במקום מיתנתו – ששם איננו יכולים כלל לחיות – על אחת כמה וכמה!...

ואף אנחנו, עם ישראל – כל חיינו אינם אלא בתורה, שכן כתוב: "כי היא חייך ואורך ימך" (דברים ל', כ'). אם כאשר אנו עוסקים בה אנו יראים מהסכנה, ודאי וודאי שנתיירא אם נעזוב את התורה. איך אתה אומר לי שאני מסתכן בלימודי את התורה?!

לא עברו ימים רבים, ונתפסו שניהם על ידי המלכות הרומית [רבי עקיבא נתפס כי המשיך לעסוק בתורה, ופפוס נתפס כיון שעבר על איזשהו ציווי אחר מציווי המלך]. שמו אותם בבית הסוהר. אמר לו

פפוס לרבי עקיבא: אשריך שנתפסת על דברי תורה! ואוי לו לפפוס, שנתפס על דברים בטלים" ... (ברכות ס"א; תנחומא לפרשת 'כי תבוא').

[דף עבודה "התורה היא חיינו" – שאלות וצביעה (מצורף בתיקיה)].

רבי עקיבא בבית האסורים (זהירות בדברי חכמים) [מובא ב"כה עשו חכמינו" ב', עמ' 49 והלאה].
"מעשה ברבי עקיבא שהיה חבוש בבית האסורין והיה רבי יהושע הגרסי [על שם מקום מגוריו] משרתו. בכל יום ויום היו מכניסין לו מים במדה. יום אחד מצאו שומר בית האסורין, אמר לו: היום מימך מרובין, שמא לחתור בית האסורין אתה צריך? שפך חציין ונתן לו חציין. כשבא אצל רבי עקיבא, אמר לו: יהושע, אין אתה יודע שזקן אני וחיי תלויין בחייך? סח לו כל אותו המאורע. אמר לו: תן לי מים שאטול ידי. אמר לו: לשתות אין מגיעין, ליטול ידיך מגיעין! אמר לו: מה אעשה שחייבים עליהן מיתה? מוטב אמות מיתת עצמי, ולא אעבור על דעת חברי. אמרו: לא טעם כלום עד שהביא לו מים ונטל ידיו. כששמעו חכמים בדבר, אמרו: מה בזקנותו כך – בילדותו על אחת כמה וכמה; ומה בבית האסורין כך – שלא בבית האסורין על אחת כמה וכמה" (עירובין כ"א:).

■ לאחר הסיפור ניתן ללמוד ולרענן מעט את הלכות נטילת ידיים:

- א. איך נוטלים בבוקר, ואיך נוטלים לפני אכילת לחם.
- ב. לזוודא שהמים כיסו את כל כף היד.
- ג. להקפיד על ברכה ולאחריה ניגוב הידיים.
- ד. לא לדבר לפני אכילת לחם! ליטול שוב אם מדברים דברים שלא קשורים לסעודה.
- ה. ועוד...

רבי עקיבא עונה לשאלות הלכתיות בבית האסורים

כאשר היה רבי עקיבא בבית האסורים, נשאלה שאלה בבית המדרש, שרצו חכמים לדעת מהי דעתו של רבי עקיבא לגביה. [היה קשה לתלמידי רבי עקיבא בלי רבם! התורה היא חיינו, אז כשהרב המלמד אותה חסר – זה קשה...]. תלמידו, רבי יוחנן הסנדלר, עשה עצמו כרוכל, עבר ליד התא של רבי עקיבא בבית האסורים ליד החלון והכריז על סחורתו: "מי רוצה לקנות מחטים? מי צריך מסרגות? כפית חלבית שאכלו בה מרק בשרי מה דינה?"

שמע רבי עקיבא בכלאו על ה"סחורה", הציץ מהחלון ושאל: "יש לך במקרה כישור [=כלי לאריגת בדים]? יש לך... כשר!" – וכך למעשה ענה לשאלה בהבלעה, כדי שהשומרים לא ירגישו... (ירושלמי יבמות פ"ב ה"ה. ספר האגדה קע"ה).

הערה חשובה: שאלת חכמים בבית המדרש היתה שונה, בענייני חליצה; לילדים אין צורך להתחיל להסביר כל פרטי נושא החליצה...

מותו של רבי עקיבא [מובא חלקית ב"בדרכי אבותינו" ב', עמ' 81 והלאה].

[*דילוג על השיחה עם תלמידיו – ע"פ פי' בניהו בן יהוידע ברכות ס"א; שזה היה קודם לכן]

כשהוציאו את רבי עקיבא להריגה – היה זה בזמן קריאת שמע. בשעה שהיו הרשעים מסרקים את כל גופו במסרקים העשויים ברזל, פוצעים ושוורטים אותו, זכר רבי עקיבא את הפסוק שבקריאת שמע "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך", ושמח שבידו לקיים את הפסוק כלשונו ממש ולמסור את נפשו על קידוש ה' ואהבתו. כך היה מתכוון לקבל על עצמו עול מלכות שמים באהבה, וקרא את הפסוק "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד". הוא האריך במילה "אחד" ונשמטו יצאה באמרו "אחד". יצאה בת קול משמים ואמרה: אשריך, רבי עקיבא, שאתה מזומן לחיי העולם הבא! (ברכות ס"א:).

▪ [מסירות נפש! להזכיר שבאותה תקופה נהרגו עוד חכמים (עשרת הרוגי מלכות)].

לאחר שמת לא הניחוהו לקברו, והחזירוהו לבית האסורים. ושכב שם שר בית הסוהר לשמרו. בא אליהו הנביא, ועמד על פתח בית תלמידו של רבי עקיבא רבי יהושע הגרסי. אמר לו: שלום עליך רבי! אמר לו: שלום עליך רבי ומורי! אמר לו: מי אתה? ומה אתה צריך? אמר לו: כהן אני, ובאתי להגיד לך שרבי עקיבא מת בבית האסורים. מיד הלכו שניהם לבית האסורים.

מצאו דלת שערי בית האסורים פתוחה, ושר בית הסוהר היה ישן, וכל מי שהיו בבית הסוהר היו ישנים. נכנסו והושיבו את רבי עקיבא על המיטה ויצאו. מיד בא אליהו, ונטל את רבי עקיבא על כתפו. כשראה רבי יהושע הגרסי כך, אמר לאלהיו: רבי, והלא אמרת לי שכהן אתה, וכהן אסור להיטמא למת? אמר לו: רבי יהושע בני! חס ושלום, אין טומאה בצדיקים ואף לא בתלמידיהם.

וכך היו מוליכים אותו כל הלילה, עד שהגיעו לאנטיפטרס של קוצרים [שם מקום]. כיון שהגיעו לשם, עלו שלוש מדרגות וירדו שלוש מדרגות, ונפתחה מערה לפניהם. נכנסו וראו שם במערה כיסא, ספסל, שולחן, מיטה ומנורה. השכיבו את רבי עקיבא על המיטה, ויצאו. כיון שיצאו, נדלק הנר על המיטה ונסתמה המערה. כשראה אליהו כן, פתח ואמר: אשריכם צדיקים, ואשריכם עמלי תורה, ואשריכם יראי שמים, שגנוז לכם וטמון לכם ומשומר לכם מקום בגן עדן לעתיד לבוא! אשריך רבי עקיבא, שנמצא לך מלון טוב בשעת מיתתך! (ע"פ מדרש משלי ט').

אמרו חכמים (סוטה מ"ט-מ"ט): משמת רבי עקיבא בטל כבוד תורה [שדרש על כל אות וכל תג שבתורה, ללמד שאין בה דבר לבטלה (רש"י)], בטלו זרועי תורה ונסתמו מעיינות החכמה.

לצביעה: משמת רבי עקיבא בטל כבוד התורה.

לספר רק במידה ויש ממש עודף זמן או "הזדמנות" לספר...

תלמידי רבי עקיבא והשודדים [מובא ב"כה עשו חכמינו" ג', עמ' 143 והלאה].

"מעשה בתלמידי רבי עקיבא שהיו הולכים לכזיב. פגעו בהן ליסטים, אמרו להן: לאן אתם הולכים? אמרו להן: לעכו. כיון שהגיעו לכזיב, פירשו. אמרו להן: [תלמידי] מי אתם? אמרו להן: תלמידי רבי עקיבא. אמרו להן: אשרי רבי עקיבא ותלמידיו שלא פגע בהן אדם רע מעולם" (עבודה זרה כ"ה:).